

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Josefa Fialy, soudce zpravodaje Pavla Rychetského a soudce Radovana Suchánka ve věci ústavní stížnosti **Ing. V. K.**, zastoupeného Mgr. Zdeňkem Vaňátkem, advokátem sídlem Národní 365/43, Praha 1 – Staré Město, proti usnesení Okresního soudu Praha-východ ze dne 13. února 2017 č. j. 29 EXE 157/2014-82, za účasti Okresního soudu Praha-východ jako účastníka řízení a soudního exekutora Mgr. Davida Vybírala, Exekutorský úřad Praha 6, sídlem Vítězná náměstí 829/10, Praha 6 – Bubeneč jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Usnesením Okresního soudu Praha-východ ze dne 13. února 2017 č. j. 29 EXE 157/2014-82 bylo porušeno základní právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na ochranu vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Okresního soudu Praha-východ ze dne 13. února 2017 č. j. 29 EXE 157/2014-82 se ruší.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Vymezení věci

1. Stěžovatel se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví označeného soudního rozhodnutí z důvodu tvrzeného porušení jeho práva na soudní ochranu, zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), neboť jde o závažné neodůvodněné vybočení ze standardu soudní praxí ustáleného postupu, kdy je nedůvodně rozsáhle finančně zvýhodněn soudní exekutor na úkor stěžovatele. V této souvislosti došlo i k porušení zásady legitimního očekávání výsledku řízení.

2. Stěžovatel obecnému soudu konkrétně vytýkal, že porušení shora uvedeného ústavně zaručeného práva na soudní ochranu se dopustil soud tím, že potvrdil příkaz k úhradě nákladů exekuce soudního exekutora Mgr. Davida Vybírala, Exekutorský úřad Praha 6, ze dne 20. 12. 2016 č. j. 148EXE 11/14-69 ve výši 68 377,10 Kč a náklady oprávněného ve výši 2 100 Kč. Náklady exekuce byly soudním exekutorem určeny z neexistující pohledávky oprávněné nezletilé A. K. ve výši 214 200 Kč, a ne z existující pohledávky oprávněné ve výši 61 600 Kč. Náklady exekuce tak byly určeny soudním exekutorem v chybné výši a v rozporu s § 5 odst. 4 a § 6 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „exekuční tarif“).

3. K porušení práva stěžovatele na soudní ochranu a legitimní očekávání výsledku řízení došlo tím, že Okresní soud Praha-východ (dále jen „okresní soud“), jako soud

rozhodující o námitkách stěžovatele, se nevypořádal při hodnocení jednotlivých důkazů s tím, že stěžovatel po celou dobu plnil výživné ve výši 4 000 Kč měsíčně s výjimkou měsíců června 2016 a července 2016, kdy zaplatil výživné vždy ve výši 3 800 Kč měsíčně bez jakéhokoli přičinění soudního exekutora, což konstatuje i usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 6. 2014 č. j. 22 Co 252/2014-71. Exekuce byla tímto rozhodnutím pravomocně odložena do právní moci rozhodnutí o snížení výživného (rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 sp. zn. 25 P 5/2014).

4. Stěžovatel připomíná, že již v námitkách proti úhradě nákladů exekuce upozorňoval na to, že exekutor aplikoval exekuční tarif ústavně nekonformním způsobem, když nebral v potaz skutečně vymáhané plnění. Stěžovatel proto navrhl, aby Ústavní soud nálezem napadené rozhodnutí zrušil.

II.

Řízení před Ústavním soudem

5. Procesně bezvadná ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou osobou, která je řádně zastoupena. K jejímu projednání je Ústavní soud příslušný a jde zároveň o návrh přípustný, jelikož směřuje proti usnesení, proti kterému není opravný prostředek přípustný.

6. Ústavní soud si k posouzení ústavní stížnosti vyžádal spis okresního soudu sp. zn. 29 EXE 157/2014. Obsah rozhodnutí napadeného ústavní stížností, jako i průběh řízení, které jeho vydání předcházelo, postačí jen stručně rekapitulovat (viz dále čl. III.), neboť jsou stěžovateli známy. Vyjádření účastníků ani vedlejšího účastníka si Ústavní soud nevyžádal s ohledem na dostatečné a vyčerpávající podklady v podobě jak ústavní stížnosti, tak napadeného rozhodnutí.

7. Podle § 44 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), rozhodl Ústavní soud ve věci bez konání ústního jednání, neboť od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci.

III.

Průběh předchozího řízení

8. Ústavní soud konstatuje, že z obsahu vyžádaného spisového materiálu a ústavní stížnosti vyplynul následující skutkový a právní stav.

9. Stěžovateli byla uložena povinnost rozsudkem okresního soudu ze dne 23. 4. 2012 č. j. 30 P 186/2011-219, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 19. 9. 2012 č. j. 26 Co 388/2012-290 přispívat na výživu dcery A. K. částkou 5 800 Kč měsíčně. Tuto povinnost plnil vždy řádně a včas do 30. 9. 2013. S ohledem na změnu příjmových poměrů na straně stěžovatele a na jím podaný návrh na snížení výživného u Obvodního soudu pro Prahu 10, tuto povinnost po uvedeném datu plnil jen částečně.

10. V předmětné věci byla exekuce nařízena pro částku 5 400 Kč (jistina) a od 16. 1. 2015 ve výši 100% z částky 5 800 Kč měsíčně pro opětující se plnění. Stěžovatel po vyrozumění o zahájení exekuce soudním exekutorem Mgr. Davidem Vybíralem,

Exekutorský úřad Praha 6 (č. j. 148 EXE 11/14-9), požádal o odklad exekuce. Okresní soud usnesením ze dne 25. 3. 2014 č. j. 29 EXE 157/2014-44 návrh stěžovatele o odklad exekuce zamítl.

11. K odvolání stěžovatele Krajský soud v Praze usnesením ze dne 24. 6. 2014 č. j. 22 Co 252/2014-71 napadené rozhodnutí změnil a exekuci odložil do právní moci rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 v řízení vedeném pod spisovou značkou 25 P 5/2014. O odvolání stěžovatele bylo rozhodnuto rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2016 č. j. 28 Co 211/2016-743, kterým se návrh na snížení výživného zamítá.

12. Stěžovatel po obdržení tohoto rozhodnutí doplatil dlužné výživné ve výši 61 600 Kč za období od 1. 10. 2013 do 31. 7. 2016 (dne 2. 8. 2016 částku 31 600 Kč, dne 3. 8. 2016 částku 30 000 Kč). Stěžovatel od 1. 8. 2016 platí výživné pravidelně k rukám matky nezletilé dcery A. K. ve stanovené výši 5 800 Kč měsíčně.

13. Ústavní stížnost stěžovatele směřuje proti rozhodnutí okresního soudu, kterým potvrdil příkaz vedlejšího účastníka k úhradě nákladů exekuce ze dne 20. 12. 2016 č. j. 148 EXE 11/14-69 ve výši 68 377,10 Kč a náklady oprávněného ve výši 2 100 Kč.

IV.

Vlastní posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud posoudil obsah ústavní stížnosti a vyžádaného spisového materiálu a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. Z výše popsaného průběhu exekučního řízení plyne, že okresní soud v napadeném rozhodnutí sice aplikoval všechna relevantní ustanovení exekučního tarifu, aplikoval je však v rozporu s jejich již dříve učiněným ústavně konformním výkladem.

15. Ústavní soud v této souvislosti připomíná, že není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nemůže působit jako další opravná instance rozhodující o konkrétní výši nákladů exekuce či nákladů řízení. Jakkoli je Ústavní soud obecně při přezkoumávání nákladů řízení či nákladů exekuce zdrženlivý, byl již nucen ve své judikatuře, s ohledem na některé excesy právní praxe (dosahující intenzity zásahu do majetkových práv), formulovat obecné výkladové závěry týkající se kritérií, které mají obecné soudy brát v potaz při stanovení výše nákladů exekuce či nákladů řízení. Pokud však takto vytyčená kritéria obecný soud ve svém rozhodnutí nijak nereflektuje, jde o porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

16. V nálezu ze dne 1. 3. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 8/06 (N 39/44 SbNU 479; 94/2007 Sb.) Ústavní soud uvedl, že „i pro exekuci – nucený výkon rozhodnutí – platí princip proporcionality omezení základního práva povinného na ochranu jeho majetku garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny. Exekuce na majetek povinného může sloužit jen k uspokojení práva oprávněného a k náhradě nákladů exekučního řízení včetně adekvátní (přiměřené) odměny exekutora“. K odměně exekutora pak výslovně dodal, že s ohledem na princip proporcionality by ústavně konformní úprava odměn exekutora „neměla vycházet z přímé závislosti odměny na výši vymoženého plnění, ale odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce“.

17. Závazná judikatura Ústavního soudu ohledně výkladu a aplikace § 5 odst. 4 exekučního tarifu je zejména uvedena v nálezu ze dne 1. 3. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 8/06, ve kterém Ústavní soud vymezil principy, na nichž má být právní úprava odměn exekutora postavena a kterou se obecné soudy musí řídit [srov. náleze ze dne 30. 6. 2009 sp. zn. I. ÚS 998/09 (N 152/53 SbNU 849)].

18. Soudní exekutor v nyní posuzovaném případě vypočetl svou odměnu ve vztahu k opětvujícímu se plnění (běžnému výživnému) na základě doslovného výkladu § 5 odst. 4 exekučního tarifu, podle něhož „je-li vedena exekuce na základě exekučního titulu, ve kterém se oprávněnému přiznává nárok na opětvující se plnění, je základem pro určení odměny součet hodnot plnění, která mají být vymožená. Jde-li o plnění na dobu neurčitou, na dobu života nebo na dobu delší než pět let, je základem pro určení odměny pětinasobek hodnoty ročního plnění“. Postup soudního exekutora však s ohledem na okolnosti případu nelze považovat za ústavně souladný, přičemž po postoupení námitek okresnímu soudu dle § 88 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tento soud postup soudního exekutora aproboval s tím, že námitky stěžovatele (povinného) proti příkazu k úhradě nákladů exekuce zamítl.

19. Okresní soud se s námitkami povinného vypořádává na str. 2 rozhodnutí toliko konstatováním, že stěžovatel sice hradil část výživného bez přímé účasti soudního exekutora, avšak již v rámci exekučního řízení a pod tlakem exekuce. Odkázal na § 46 odst. 4 exekučního tarifu, že i plnění poskytnuté přímo povinnému je přitom vymoženým plněním. Napadené rozhodnutí se tak sice vypořádává s otázkou dobrovolnosti plnění, nijak se však nevyjadřuje k námitkám stěžovatele (byť je v rozhodnutí rekapituluje) ve vztahu k požadavku na zohlednění složitosti, odpovědnosti, namáhavosti a délky trvání exekuční činnosti, jakož i namítané skutečnosti, že k pravidelnému plnění částky 4 000 Kč měsíčně (za červen a červenec uhradil 3 800 Kč) došlo bez „přímé exekuce“, resp. před vynuceným plněním. Soud se tedy neřídil právním názorem obsaženým v uvedených nálezech Ústavního soudu a své závěry dostatečně neodůvodnil [srov. náleze ze dne 6. 2. 2015 sp. zn. I. ÚS 3768/14 (N 28/76 SbNU 375)].

20. Ústavní soud podotýká, že pokud exekuce na opětvující se plnění skončí dříve než po pěti letech, když byl navíc ještě v této době výkon exekuce odložen (od 24. 6. 2014 do 22. 6. 2016) a zároveň byl jako základ odměny exekutora považován pětinasobek ročního plnění dle dikce § 5 odst. 4 exekučního tarifu, bude hodnota základu zjevně odlišná od částky, která byla po dobu exekuce skutečně vymáhána. Okresní soud nevzal v úvahu to, že exekuce probíhala od pověření exekutora ze dne 3. 2. 2014 č. j. 29 EXE 157/2014-12 do zániku pověření dne 13. 3. 2017 (29 EXE 157/2014-12), tj. tři roky a jeden měsíc, přičemž odklad exekuce trval po dva roky, a ani chování stěžovatele, který bez zbytečného prodlení po obdržení rozhodnutí odvolacího soudu (28 Co 211/2016-743) doplatil dobrovolně dlužné výživné (ve dnech 2. a 3. 8. 2016).

21. Postupem okresního soudu tudíž nebyl naplněn výše uvedený ústavní požadavek, aby výše odměny odrážela složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce. Není tedy možné, aby se exekuce pro běžné výživné týkala v souhrnu částky 214 200 Kč a exekutor vypočetl odměnu ve vztahu k vymáhání běžného výživného ve výši 68 377,10 Kč. Základ pro stanovení

nákladů exekuce tak nemůže zahrnovat částku, která nejenže nebyla exekučně vymožená, ale nebyla s ohledem na zastavení exekuce ani (jakožto jednotlivé částky opětujiícího se plnění) vymáhána.

22. Ústavní soud se k uvedenému výkladu exekučního tarifu výslovně vyjádřil již v uvedeném nálezu sp. zn. I. ÚS 998/09, kde uvedl, že „pokud byla exekuce na v budoucnu se opakující plnění podle § 290 odst. 2 o. s. ř. zastavena z důvodu, že lze očekávat, že povinný bude nadále plnit svou povinnost dobrovolně, je nutné pro ústavně konformní stanovení základu pro určení odměny soudního exekutora vycházet jen z výše jím vymoženého plnění, tedy nikoli z výše plnění vymáhaného, jak předpokládá § 5 odst. 4 exekučního tarifu. Jinak řečeno, § 5 odst. 4 exekučního tarifu je možno chápat pouze jako omezení maximální výše základu pro stanovení odměny soudního exekutora v případě, že jím prováděná exekuce trvá po dobu pěti let a déle, tak, aby výše nákladů exekuce neměla pro povinného „likvidační charakter“.

23. Pokud normotvůrce při formulaci exekučního tarifu nedostatečně zohlednil skutečnost, že exekuce může trvat kratší dobu než pět let, je namístě vyřešit tento nedostatek ústavně konformním výkladem v souladu s výše uvedeným nálezem sp. zn. I. ÚS 998/09 spočívajícím v tom, že základem pro určení odměny exekutora podle § 5 odst. 4 exekučního tarifu nebude pětinašobek hodnoty ročního plnění, ale pouze násobek odpovídající počtu měsíců, kdy exekuce skutečně probíhala.

24. Z výše uvedeného vyplývá, že ústavně konformní výklad exekučního tarifu předpokládá, že při stanovení výše odměny exekutora je třeba vycházet jen z výše jím vymoženého plnění (§ 5 odst. 1 exekučního tarifu), nikoli z nějaké fiktivní výše plnění vymáhaného (§ 5 odst. 4 exekučního tarifu) a že odměnu je nutno ještě korigovat hledisky odrážející stupeň dobrovolnosti plnění povinným a složitostí, odpovědností a namáhavostí činností vykonaných exekutorem. Tyto pokyny Ústavního soudu stran ústavně konformní interpretace a aplikace exekučního tarifu nebyly respektovány.

25. Vzhledem k tomu, že v době rozhodnutí okresního soudu o námitkách stěžovatele vůči rozhodnutí soudního exekutora, byl daný ústavně konformní výklad § 5 odst. 4 exekučního tarifu znám, je nutno považovat napadené rozhodnutí za protiústavní. Ústavní soud opakuje, že „nerespektování názoru Ústavního soudu vysloveného v jeho předchozích nálezech má vždy za následek i porušení práva na fair proces v jeho časové dimenzi, neboť doba, o kterou se prodlužuje soudní řízení v důsledku projednání nezbytné ústavní stížnosti, kasačního zásahu Ústavního soudu, jakož i nového projednání věci obecnými soudy, je dobou označitelnou za zbytečné průtahy v soudním řízení“ [srov. náleze ze dne 2. 4. 2009 sp. zn. II. ÚS 476/09 (N 81/53 SbNU 23)]. Lze uzavřít, že nerespektováním závazného výkladu učiněného Ústavním soudem došlo ze strany okresního soudu k porušení práva stěžovatele na soudní ochranu.

26. Z hlediska práva na ochranu majetku je nutno dodat, že při již existujícím jasném výkladu tzv. podústavního práva (zde § 5 odst. 4 exekučního tarifu) existuje na straně stěžovatele legitimní očekávání, že do jeho majetkové sféry bude rozhodnutím orgánu veřejné moci (stanovením nákladů exekuce) zasaženo pouze v míře tímto výkladem připuštěné. Pokud okresní soud při přezkumu námitek stěžovatele vůči rozhodnutí soudního exekutora o nákladech exekuce tyto hranice překročil, porušil zároveň právo na ochranu vlastnického práva garantované čl. 11 odst. 1 Listiny.

27. Ústavní soud konstatuje, že okresní soud v napadeném rozhodnutí tím, že nijak nezohlednil kritéria judikaturně vymezená pro stanovení výše nákladů exekuce, porušil právo na soudní ochranu a právo na ochranu vlastnického práva stěžovatele.

28. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud nálezem vyhověl ústavní stížnosti a shora označené rozhodnutí zrušil podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 29. srpna 2017

Josef Fiala v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Jitka Chmelová